

SONDRA RADVANOVSKY

sopran / soprano

PIOTR BECZAŁA, tenor

Dirigent / Conductor:

GIANLUCA MARCIANÒ

Orkester Slovenske filharmonije
*Slovenian Philharmonic
Orchestra*

SREDIŠČE VAŠIH DOŽIVETIJ
AT THE HEART OF YOUR EXPERIENCE

Ljubljana, **20. 6. – 3. 9. 2023**

Ustanoviteljica Festivala Ljubljana je Mestna občina Ljubljana.
The founder of the Ljubljana Festival is the City of Ljubljana.

Mestna občina
Ljubljana

Častni pokrovitelj Ljubljana Festivala 2023 je župan Mestne občine Ljubljana
Zoran Jankovič. / *The Honorary Patron of the 2023 Ljubljana Festival is the
Mayor of the City of Ljubljana, Mr Zoran Jankovič.*

Sreda, 19. julij 2023, ob 20.00
Wednesday, 19 July 2023, at 20.00 pm
Gallusova dvorana / Gallus Hall, Cankarjev dom

SONDRA RADVANOVSKY

sopran / soprano

PIOTR BECZAŁA, tenor

Dirigent / Conductor:

GIANLUCA MARCIANÒ

Orkester Slovenske filharmonije *Slovenian Philharmonic Orchestra*

Koncertna mojstrica / Concertmaster: **ANA DOLŽAN**

Program / Programme:

G. Puccini: Preludij iz opere Edgar / *Prelude from Edgar*

G. Puccini: »Sola, perduta, abbandonata«, arija Manon iz opere Manon Lescaut / *Manon's aria from Manon Lescaut*

G. Puccini: »Le tregenda« iz opere Le Villi / *from Le Villi*

G. Puccini: »Recondita Armonia«, arija Cavaradossija iz opere Tosca / *Cavaradossi's aria from Tosca*

G. Puccini: »Mario, Mario. Son qui!«, duet Tosce in Cavaradossija iz opere Tosca / *Tosca's and Cavaradossi's duet from Tosca*

G. Puccini: »Vissi d'arte, vissi d'amore«, arija Tosce iz opere Tosca / *Tosca's aria from Tosca*

G. Puccini: »E lucevan le stelle«, arija Cavaradossija iz opere Tosca / *Cavaradossi's aria from Tosca*

U. Giordano: Preludij iz opere Sibirija / *Prelude from Siberia*

U. Giordano: »Come un bel dì di maggio«, arija Andree iz opere Andrea Chénier / *Andrea's aria from Andrea Chénier*

U. Giordano: »La mamma morte«, arija Magdalene iz opere Andrea Chénier / *Maddalena's aria from Andrea Chénier*

U. Giordano: »Vicino a te s'acquita«, duet Maddalene in Andree iz opere Andrea Chénier / *Maddalena's and Andrea's duet from Andrea Chénier*

P. Mascagni: Intermezzo iz opere Guglielmo Ratcliff from Guglielmo Ratcliff, »Il Sogno« / *from Guglielmo Ratcliff, »Il Sogno«*

A. Dvořák: Prinčeva arija iz opere *Rusalka / Prince's aria from Rusalka*

A. Dvořák: »Měsíčku na nebi hlubokém«, arija Rusalke iz opere *Rusalka / Rusalka's aria from Rusalka*

A. Dvořák: Duet princa in Rusalke iz opere *Rusalka / Prince's and Rusalka's duet from Rusalka*

.....

Po smrti Giuseppeja Verdija (1813–1901) se je v Italiji na področju opere pojavil verizem, smer, pri kateri se je realizem (in surovost) povezal z melodramo (sentimentalizmom). Med najpomembnejše veriste sodijo **Giacomo Puccini** (1858–1924), **Umberto Giordano** (1867–1948) in **Pietro Mascagni** (1863–1945).

Med temi zaseda Puccini najvidnejše mesto, saj je največ prispeval k utrjevanju verističnega sloga. Večina njegovih oper je del standardnega repertoarja. Pred prvim večjim uspehom, *Manon Lescaut*, je ustvaril dve operi, ki nista dosegli slave kasnejših, sta pa imeli ključno vlogo pri Puccinijevi karieri. Ta se je začela z opero **Le Villi** leta 1884. Puccini jo je napisal kar hitro, ker se je z njo predstavil na tekmovanju, kjer pa ni dosegel prav veliko. Kljub temu mu je uspelo, da so jo premierno izvedli v Gledališču dal Verme, bila je uspešna in z njo je pridobil zaupanje založnika Ricordija, tako da je ta odkupil pravice in jo izdal. Opera na ponovitvah ni prejela enakega odziva, in to niti v Torinu, niti Milanu, niti Neaplju. *La tregenda* je ples iz drugega dejanja opere. *Le villi* so čarobna bitja, ki predstavljajo duše žensk, umrlih zaradi ljubezni. Legenda pravi, da vile začarajo tistega, ki jim je zlomil srce, in ga prisilijo, da do smrti pleše v vedno hitrejšem tempu. To se kaže v energični glasbi plesa, ki se vročično pospešuje do vrhunca. V to prikazen se spremeni junakinja Anna, ki umre, ko izve, da je njenega zaročenca zapeljala druga ženska. Vrne se in maščuje. Leta 1887 je tej operi sledil **Edgar**, ena najredkeje izvajanih Puccinijevih oper. Obe deli sta mladostniški in ju lahko razumemo kot rezultat vsega, kar se je skladatelj do takrat naučil. Obe prežema dramatični naboj in marsikje se že nakazujejo Puccinijeve zrele kompozicijske značilnosti. Najšibkejša točka pri *Edgarju* je banalnost likov. Čeprav Puccini ni posegal po velikih literarnih delih in je bila melodrama njegovo področje, si je po *Edgarju* zapissegel, da ne bo ustvarjal na podlagi šibkih literarnih predlog. Ricordi je kljub slabemu sprejetju *Edgarja* v milanski Scali ohranil zaupanje v svojega varovanca in ga poslal v Bayreuth poslušat Wagnerjeve *Mojstre pevce Nürnberške*. Od tam se je Puccini vrnil navdihnjen in z načrtom napisati novo opero, s katero bo doživel triumf, in to uresničil. Premiera opere **Manon Lescaut** je bila leta 1893 v Torinu in z njo si je utrdil ugled. Libreto temelji na literarni predlogi *Zgodba viteza Grieuškega in Manon Lescaut* Abbéja Prévosta iz leta 1731. Opera je dosegla uspeh zlasti zaradi nekonvencionalne podobe junakinje. Manon je zaljubljena in pogumna ženska, ki se bori za svoje odločitve, vendar zaradi drznih dejanj tragično konča. Vitez Grieuški in Manon sta zaljubljena in si želita skupnega življenja, temu je nasprotoval Geronte, tudi zaljubljen v Manon. Oče viteza pa je želel, da bi sin odšel med menihe. Manon izženejo v ZDA, ker se je zapletla v goljufije z bratom, njena pot se konča v puščavi, kjer sama, bolna in brez kapljice

vode v zasledovanju svoje svobode tragično umre. Grioux jo dohiti, ampak prepozno. **Tosca** je Puccinijeva peta opera, premierno izvedena leta 1900 v Rimu. V njej mu uspe vzpostaviti skladnost med zgodbo in glasbo s temami, ki se ponavljajo z nastopom določenih likov in situacij. Glavna protagonist sta slikar Mario Cavaradossi in diva Floria Tosca, ki sta zaljubljena drug v drugega. Duet iz prvega dejanja »*Mario, Mario. Son quil*« je ljubezenski portret glavnih junakov; spoznamo ljubosumno plat Tosce in umetnika Cavaradossija. Arija »*Vissi d'arte*« zapoje Tosca, ko jo okrutni šef policije Scarpia prisili, da se mu telesno vda v zameno za življenje Cavaradossija, ki je spoznan za državnega izdajalca in je zaprt. V ariji Tosca poje o ljubezni do umetnosti in do Cavaradossija. Zjutraj, ko zvonovi zvonijo nad gradom Sant' Angelo, kjer Cavaradossi čaka na usmrnitev, zazveni arija »*E lucevan le stelle*«, v kateri na smrt obsojeni junak opeva ljubezen do Tosce.

Sibirija Umberta Giordana je bila premierno uprizorjena v milanski Scali leta 1903, na istem odru, kjer je pred leti dosegel priznanje občinstva in preboj z opero *Andrea Chénier*. Pri operi *Sibirija* se je vnovič povezal z libretistom Luigijem Illico in upal, da bosta uspeh ponovila. *Sibirija* je izvirno delo, ki ga je Illica napisal pod navdihom takrat modne ruske literature. Pri tem delu se je še zgledoval pri Tolstojevem *Vstajenju*. Glavno vlogo ima kurtizana Stephana, ki ljubi oficirja Vasilija, in ko je ta obsojen na prisilno delo, ker je v dvoboju ranil Stephaninega ljubimca – princa, se mu pridruži v Sibiriji, pripravljena z njim preživeti preostanek svojih dni. Tako kot *Andrea Chénier* in *Fedora* je tudi *Sibirija* čustvena zgodovinska drama z verističnimi glasbenimi odtenki. V njej se je Giordano odločil osredotočiti na element strasti in ljubezni ter na milje, ki ga spretno izriše z uporabo tradicionalnih slovanskih melodij in izrazitih orkestrskih barv, kar je slišati tudi v *Preludiju* k 2. dejanju *Sibirije*. Ena najpomembnejših verističnih oper je njegov **Andrea Chénier**, ki temelji na resničnih dogodkih. Dogaja se dan pred francosko revolucijo. V salonu, kjer se zadržuje elitni krog plemičev, se pojavi pesnik Andrea Chénier in strogo obsoja družbo, v kateri se je znašel. Tudi v tej operi sta zastopana brutalnost in sentimentalizem. Ljubezen Andree in Madalene, hčerke grofice, ju privede do skupne smrti pod giljotino.

Pietro Mascagni je najbolj znan po enodejanki *Cavalleria rusticana* (*Kmečka čast*), s katero je zaslovel čez noč, a tega uspeha nikoli več ponovil. Pred tem je napisal tragično opero **Guglielmo Ratcliff**, ki je bila prvič uprizorjena leta 1895 v milanski Operi. Za Mascagnija je bilo to veliko, najpomembnejše delo, otrok ljubezni. Opera na besedilo Heinricha Heineja se dogaja v 19. stoletju na severu Škotske. *Intermezzo* iz 3. dejanja je eden izmed njenih najbolj znanih odlomkov. Prikazuje Ratcliffovo podzavest, sanjski prizor z duhovi.

Najbolj znan odlomek iz najbolj priljubljene opere **Antonína Dvořáka** (1841–1901), **Rusalka**, je pesem Rusalke o luni »*Měsíčku na nebi hlubokém*«. Rusalke so v slovanski mitologiji očarljive vodne vile z dolgimi lasmi in blede kožo, kot mesečina, ki lepo pojejo in s pesmijo začarajo mimoidoče. Glasba opere, ki je bila premierno izvedena leta 1901 v Pragi, je prežeta z bogato barvitostjo in polna

nežne lirčnosti, ki ponazarja mehko igro valov in odsev meseca na površini jezera. *Rusalka* je pravljica o nesmiselni ljubezni med človekom in nimfo, ki se tragično konča, s smrtjo.

.....

Sondra Radvanovsky je mednarodno občudovana sopranistka, pevka z globoko in prefinjeno barvo glasu, ki se popolno prilaga njenim izjemnim igralskim spretnostim. Čaščena je zaradi vsestranskosti in obsežnega repertoarja, ki pokriva vloge junakinj od *Rusalka* do *Lucrezie Borgie*, *Roxanne (Cyrano de Bergerac)* in *Manon Lescaut*. Cenjena je kot ena najminenitnejših danes živečih sopranistk Verdijevih oper in ena najboljših interpretk belcanta. Sezono 2022/23 je pričela v Metropolitanski operi v New Yorku, sledile so Züriška opera, Nemška opera v Berlinu, barcelonska operna hiša Gran teatre del Liceu, Kanadsko operno združenje v Torontu, Gledališče San Carlo v Neaplju in za konec sezone vnovično gostovanje v Züriški operi. V tej sezoni je pela v naslovnih vlogah v Cherubinijevi *Medei*, Puccinijevi *Tosci* in *Turandot*, Verdijevem *Macbethu* ... Nastopila je že v vseh najpomembnejših opernih hišah po svetu, med drugim v dvorani Carnegie Hall v New Yorku, v Halifaxu v Kanadi in Barceloni. Pela je tudi z Bostonskim simfoničnim orkestrom, Festivalnim orkestrom Verbier, obakrat pod vodstvom Jamesa Levinea, s Čikaškimi simfoniki in Simfoničnim orkestrom San Franciscas ter Orkestrom Bavarske državne opere pod taktirko Zubina Mehte.

Piotr Beczala, na Poljskem rojeni tenorist, je eden izmed najbolj iskanih pevcev našega časa in reden gost vodilnih opernih hiš po vsem svetu. Znan ni samo po čudovitem glasu, ampak tudi po predanosti, s katero se vživlja v interpretacijo svojih likov. Poleg opernega udeleženja poje pri izvedbah velikih vokalno-instrumentalnih mojstrov in z najeminentnejšimi orkestri in dirigenti. V sezoni 2022/23 je bil angažiran v Dunajski državni operi, Kraljevem gledališču v Madridu, Metropolitanski operi v New Yorku, kjer je zapel v Giordanovi *Fedori* kot grof Loris ob Sonji Jončevi kot ruski princesi. V Metropolitanski operi je nastopil tudi v Wagnerjevem *Lohengrinu*, Dunajski državni operi (*Cavaradossi* v Puccinijevi *Tosci*) ter Züriški operi (*Calaf* v Puccinijevi *Turandot*). Koncertno je zapel v Verdijevem *Rekviemu* v Španiji, nastopil je tudi z Münchenskim simfoničnim orkestrom in Simfoniki Dunajskega radia ORF v Palm Beach Operi, Pamploni in Barceloni. Debitiral je leta 2006 v Metropolitanski operi in postal reden gost tamkajšnjih opernih produkcij. Leta 2016 je debitiral v Dresdenski Semperoper kot *Lohengrin* z Ano Netrebko. Je reden gost milanske Scale, barcelonske operne hiše Gran teatre del Liceu ... Za Deutsche Grammophon je izdal dva solo albuma, leta 2020 pa še solo album za Pentatone. Je prejemnik nagrad echo klasik in opus klasik. Leta 2020 je prejel častni doktorat na Akademiji za glasbo v Katovicah.

Gianluca Marcianò je glavni dirigent Orkestra Magna Grecia v Tarantu in Materi, glavni gostujoči dirigent Armenskega državnega simfoničnega orkestra in umetniški vodja Festivala Al Bustan in prav tako Operne skupine Chelsea. Debitiral je leta 2006 v Hrvaškem

narodnem gledališču v Zagrebu. Od takrat je zgradil močne vezi z opernimi hišami v Oviedu, Minsku in Ljubljani, pa tudi v Združenem kraljestvu (Angleška nacionalna opera, Grange Park Opera, Škotska opera in Opera North ter operni festival Longborough). Sodeloval je z večino najsijajnejših pevcev in glasbenikov našega časa (sir Bryn Terfel, Elīna Garanča, Joseph Calleja, Gautier Capuçon, Renaud Capuçon, Steven Isserlis, Maria João Pires, Khatia Buniatshvili, Alison Balsom ...). Dirigira orkestre, kot so Kraljevi filharmonični orkester, Vroclavska filharmonija, Orkester iz Halléja, Ruska filharmonija mesta Moskva, Koncertni orkester BBC, Pekinška filharmonija, Filharmonija Toscanini ... Med letoma 2011 in 2014 je bil glasbeni direktor Državne opere v Tbilisiju, med letoma 2017 in 2019 pa glavni dirigent Srbskega narodnega gledališča v Novem Sadu. Je častni občan rodnega mesta Lerici in prejemnik nagrade Pavlova.

Orkester Slovenske filharmonije se lahko skupaj s svojimi predhodnicami (Academio Philharmonicorum (1701), Filharmonično družbo in prvo Slovensko filharmonijo) pohvali z bogato tradicijo, kar ga uvršča med najstarejše podobne institucije v Evropi. Z vso polnostjo je zaživel leta 1947, ko je bila ustanovljena Slovenska filharmonija. Orkester je nenehno rasel, za kar so bili odločilnega pomena najprej domači stalni dirigenti, potem pa tudi številni slavni dirigentski gostje, kot so Carlos Kleiber, Riccardo Muti, Charles Dutoit in Daniel Harding, ter solisti največjega mednarodnega slovesa. Ljubljanskemu občinstvu ponuja raznolike abonmajske cikle, ki vključujejo standardni orkestrski repertoar 18. in 19. stoletja ter tudi najsodobnejšo glasbo in glasbo starejših slogovnih obdobj. V zadnjih desetletjih so turneje in gostovanja vodili Orkester Slovenske filharmonije v najprestižnejše dvorane in na odmevne festivale po vsem svetu. Od leta 2019 je tudi rezidenčni orkester Festivala Ljubljana.

Metka Sulič

.....

Sondra Radvanovsky and Piotr Beczala will perform with the **Slovenian Philharmonic Orchestra** in an evening of famous opera scores. Radvanovsky is a world-famous soprano whose depth and exquisite colour of voice match her dramatic acting ability and versatility in a broad repertoire that includes the title roles in *Rusalka*, *Lucrezia Borgia* and *Manon Lescaut*. She has performed in every major opera house in the world, and is considered one of the leading living interpreters of Verdi's roles and *bel canto*. She will be joined on stage by Beczala, one of the most sought-after lyric tenors of our time and a regular guest of the world's leading opera houses. The Polish-born artist is famous not only for the beauty of his voice, but also for his fierce devotion to each character he portrays. In addition to the operatic repertoire, Beczala also performs many major vocal works with some of the world's most renowned orchestras. The duo and the orchestra will be conducted by **Gianluca Marcianò**, a highly sought-after conductor renowned for his very unique, dramatic conducting style. The most brilliant romantic arias and duets from the works of Puccini, Dvořák and *Giordano* will be performed under his baton. **(Jan Prepadnik)**

NAPOVEDNIK / TO BE ANNOUNCED:

Četrtek, 20. julij 2023, ob 21.00

Thursday, 20 July 2023, at 9.00 pm

Poletno gledališče Križank / *Križanke Summer Theatre*

ZVEZDE / STARS / LES ÉTOILES

Umetniški vodja in producent / *Artistic director and producer.* **DANIELE CIPRIANI**

Orkester Slovenske filharmonije je rezidenčni orkester Festivala Ljubljana 2023.
The Slovenian Philharmonic Orchestra is the resident orchestra of the 2023 Ljubljana Festival.

Sponzor / *Sponsor:*

Izdal / *Published by:* **FESTIVAL LJUBLJANA**, julij / *July 2023*

Zanj / *For the Publisher:* **DARKO BRLEK**, direktor in umetniški vodja,
častni član Evropskega združenja festivalov / *General and Artistic Director, Honorary member of the European Festivals Association*

Besedila / *Texts:* **METKA SULIČ, JAN PREPADNIK**

Prevod / *Translation:* **AMIDAS, d. o. o.**

Oblikovanje / *Design:* **ART DESIGN, d. o. o.**

ljubljanafestival.si

www.facebook.com/ljubljanafestival

www.instagram.com/festival_ljubljana/

www.youtube.com/user/TheFestivalLjubljana

Glavni sponzor / General sponsor:

Sponzorji 71. Ljubljana Festivala / Sponsors of the 71st Ljubljana Festival:

Sponzorji posameznih prireditev / Sponsors of the individual events:

Glavni medijski sponzor / General media sponsor:

Medijski sponzorji / Media sponsors:

Uradna vina / Official wines:

Prijatelji Festivala Ljubljana / Friends of Ljubljana Festival:

Partnerji Ljubljana Festivala / Ljubljana Festival partners:

Uradni prevozniki / Transport partners:

Vstopnice / Tickets: ljubljanafestival.si, Eventim, blagajna Kržank, bencinski servisi / Kržanke Box Office, gas stations

Več informacij / More information: ljubljanafestival.si

Festival Ljubljana si pridržuje pravico do sprememb v programu in prizoriščih.
The Ljubljana Festival programme and venues are subject to change.